GEMEENTE
Gulpen-Wittem

Ons kenmerk:

G.26.02834

IB.26.0253

Memo

Aan: Commissie BSM
Van: Burgemeester Nicole Ramaekers
Datum: 5 oktober 2026
Onderwerp: Beantwoording technische vragen

Inhoud:

Vraag van PRO: Hoe komt het dat Gulpen-Wittem structureel meer bijdraagt dan gemeenten van dezelfde omvang of nog groter?

Antwoord: Het deelnemersbedrag van de gemeente Gulpen-Wittem ligt, in verhouding tot gemeenten vergelijkbaar in formaat of inwoneraantal, iets hoger. Dit heeft een verklaarbare oorzaak. De gemeente Gulpen-Wittem bestaat uit 4 samengevoegde gemeenten die tijdens hun bestaan allemaal raadsstukken, beleidsstukken, etc. hebben gegenereerd. Dit zijn stukken die, conform Archiefwet, eeuwig bewaard dienen te worden. Een gemeente heeft de archief-wettelijke taak haar eeuwig te bewaren archiefstukken over te brengen naar een archiefdepot. (Dit is nu nog 20 jaar. Met inwerkingtreden van de nieuwe Archiefwet is de termijn voor overbrenging verkort naar 10 jaar.) Daardoor is het totale analoge archief van de gemeente Gulpen-Wittem dat beheerd wordt door het HCL groter dan dat van een in grootte vergelijkbare gemeente, die nooit is gefuseerd. Alle GR-deelnemers betalen hetzelfde bedrag per meter analoog archief, maar in verhouding heeft de gemeente Gulpen-Wittem meer overgebrachte meters analoog archief. (zie blz. 3 van het raadsvoorstel)

Vragen VVD

1. Begrotingsdekking: Kan per jaar de aansluiting worden getoond tussen de HCL-bijdrage, eventuele gemeentelijke voorbereidingskosten en de bedragen die hiervoor in de gemeentelijke begroting en meerjarenbegroting zijn opgenomen?

Antwoord: Het meerjarenbeleidsplan en de meerjarenbegroting 2028-2031 zijn een continuering van het Ondernemingsplan 2027 (incl. ontwerpbegroting en meerjarenraming) van het HCL. De raad van Gulpen-Wittem heeft op 03-06-2026 een positieve zienswijze uitgebracht over dit Ondernemingsplan 2027. De hierin benoemde bedragen zijn gelijk aan de voorgelegde meerjarenbegroting 2028-2031 GR HCL (zie blz. 5 van het raadsvoorstel).

2. Opbrengsten e-depot: Op welke concrete afname afspraken en onderliggende berekening berust de aanvullende e-depotopbrengst van € 100.000 in 2031, die nog niet aan specifieke deelnemers is toegewezen?

Antwoord: Het vanaf 2031 in de begroting opgenomen bedrag kan nog niet aan deelnemers worden toegewezen, omdat er met geïnteresseerde deelnemers nog geen concrete afname afspraken zijn gemaakt. Gezien de reeds getoonde interesse van diverse GR-deelnemers om – op termijn – gebruik te gaan maken van het e-depot, is de verwachting dat de geraamde € 100.000 extra inkomsten per 2031 meer dan realistisch is.

3. Tekorten en risico's: Hoe wordt een eventueel tekort door achterblijvende e-depot opbrengsten opgevangen, en volgens welke afspraken kan dit tot hogere bijdragen van deelnemende gemeenten leiden?

Antwoord: Een eventuele tegenvaller kan worden opgevangen uit de bestaande Voorziening e-depot (voorziening DTR-gelden) of uit algemene reserves. Een hogere bijdrage van deelnemende gemeenten is in dezen niet voorzien. Mocht dit om wat voor reden in de toekomst toch nodig blijken, dan is daar een bestuursbesluit voor nodig.

4. Personeelsbesparing: Welke vermindering van personele bezetting is verondersteld om 3% cao-kostenstijging gedeeltelijk op te vangen bij 2% indexering van bijdragen, en wat betekent dit voor capaciteit en dienstverlening?

Antwoord: In de meerjarenbegroting wordt een jaarlijkse stijging van de cao-kosten met 3% gedeeltelijk opgevangen door medewerkers die met pensioen gaan selectief niet te vervangen. Het gaat daarbij om circa 4,4 fte (5 medewerkers), zonder dat dit gevolgen heeft voor werkdruk, dienstverlening, toezicht en toegankelijkheid van de archieven.

Eén van de betrokken medewerkers is als tijdelijke verhuiscoördinator belast met de tijdelijke taak van inhuizing van archieven van nieuwe GR-deelnemers. Drie anderen medewerkers waren werkzaam voor het AMV-project dat het HCL voor het Nationaal Archief (NA) uitvoerde en welke op initiatief van het NA per 1 januari 2026 voortijdig is beëindigd. Zij voeren momenteel op boventallige basis werkzaamheden uit. De loonkosten van deze drie medewerkers worden tot aan pensionering betaald uit een afkoopsom die het HCL in dit kader van het NA heeft ontvangen. De taken van de vijfde medewerker, een medewerker huisvesting, worden na pensionering verdeeld over de resterende huisvestingsmedewerkers.

Tegelijkertijd wordt geïnvesteerd in personele capaciteit om de extra werkzaamheden als gevolg van de toename van het aantal GR-partners – met name op het gebied van dienstverlening, toezicht & advies en e-depot – op te kunnen vangen, zodat de werkdruk op deze gebieden in de pas blijft lopen.

5. Gemeentelijk risico bij onderhoud: Bestaat voor Gulpen-Wittem een financieel risico door onderhoudstekorten of -overschrijdingen bij HCL, ook na uittreding van het Rijk? Zo nee, op grond van welke afspraken is dit risico uitgesloten?

Antwoord: Nee, er bestaat voor Gulpen-Wittem geen financieel risico op het gebied van onderhoud, noch voor wat betreft de locatie Heerlen (welke door HCL incl. onderhoud wordt gehuurd van de gemeente Heerlen), noch voor wat betreft het van het Rijk gehuurde pand in Maastricht.

Voormalig minister Arie Slob (OCW) heeft in november 2021 het formele besluit genomen dat het Rijk terugtreedt uit de gemeenschappelijke regelingen (GR) van de elf Regionaal Historische Centra (RHC's). Redenen waren 2-ledig: a) het is niet passend en wenselijk om als Rijk deel te nemen in GR'en met een verder uitsluitend decentrale samenstelling, b) de archivering van digitale Rijksarchieven dient bij voorkeur landelijk centraal te worden belegd (in een landelijk e-depot voor de Rijksoverheid). De uittreding van het Rijk kent dus een politieke grondslag, en is daarbij gekoppeld aan de inwerkingtreding van de nieuwe Archiefwet, beide vinden plaats op 1 januari 2027.

Het feit dat het Rijk uit de GR stapt, heeft geen invloed op de uitgevoerde taken dan wel daartoe door het Rijk structureel ter beschikking gestelde middelen, noch voor haar archieftaak noch voor de huur- en onderhoudsbijdrage. Deze afspraken zijn vastgelegd in zowel de Archiefwet, als in verschillende Bestuursakkoorden tussen OCW en alle RHC's. De ontwikkeling van de SPUK-bijdrage volgt daarbij hetzelfde regime als de ontwikkeling van de huidige lumpsumbijdrage, en ook de wijze van verantwoording blijft ongewijzigd. Mocht het Rijk onverhoopt besluiten haar aan het HCL gedelegeerde taken elders onder te brengen – hetgeen alleen mogelijk is bij een wijziging van de Archiefwet dan wel het structureel in gebreke blijven van het HCL bij de aan haar gedelegeerde taakuitvoering – dan is als overgangs- en transitieperiode gedurende vijf jaar de volledige doorbetaling van de SPUK-bijdrage, zowel voor wat betreft de archieftaak als voor wat betreft de huur- en onderhoudsbijdrage, gegarandeerd.

6. Prestaties en verantwoording: Welke concrete jaarlijkse prestaties en rapportages ontvangt Gulpen-Wittem over archiefoverdracht, achterstanden, digitale toegankelijkheid en informatieveiligheid?

Antwoord: Het antwoord is tweeledig omdat uit de vraagstelling niet helder is of vraag de beheersituatie van het HCL of van Gulpen-Wittem betreft.

Voor het eerste geval geldt; Het HCL maakt, conform de Wet gemeenschappelijk regelingen (Wgr), eenmaal per jaar een jaarverslag op (incl. jaarrekening) welk ter zienswijze aan alle raden van de deelnemende gemeenten en het waterschap wordt voorgelegd. In dat verslag wordt verantwoording afgelegd over alle activiteiten inclusief de verworven archieven (overheid en particulier), welke archieven er van een (nadere) toegang of digitalisering zijn voorzien, hoeveel meter archief er materieel verzorgd is en de ook (door)ontwikkeling van het HCL m.b.t. compliance en governance voor haar informatieveiligheid.
Van achterstanden t.a.v. de overbrenging van overheidsarchieven van haar deelnemers wordt in het jaarverslag van het HCL geen melding gemaakt, dat behoort tot de bevoegdheid van de toezichthouder en hoort daarmee thuis in een andere rapportage. Tot slot worden in het jaarverslag ook kencijfers vermeld m.b.t. de dienstverlening, doch niet uitgesplitst naar elke afzonderlijke partner hetgeen namelijk onmogelijk is.

Voor het tweede geval geldt; de toezichthouder maakt 2-jaarlijks een (KPI) verslag op gebaseerd op een uitgebreid diepteonderzoek. In het tussenliggende jaar heeft het verslag meer het karakter van een voortgangsrapportage. In dit verslag wordt gerapporteerd of en in welke mate de gemeente Gulpen-Wittem voldoet aan de Archief wettelijke vereiste van overbrenging, toegankelijkheid en digitale duurzaamheid van de overheidsinformatie van de gemeente Gulpen-Wittem. Indien er sprake is van achterstanden worden deze eveneens vermeld. Naar informatieveiligheid doet de gemeentearchivaris geen onderzoek en daar rapporteert hij evenmin over aangezien dat niet tot zijn bevoegdheden behoort.